

OMÓWIENIA I RECENZJE

Katolicka nauka społeczna w pytaniach i odpowiedziach, oprac. Stanisław Pyszka, Kraków: Wydawnictwo WAM 1999, ss. 84.

W ostatnich latach pojawia się coraz więcej publikacji z zakresu katolickiej nauki społecznej. W okresie przemian ustrojowych w Polsce, na trudnej drodze do suwerenności i demokracji, w okresie pogłębiania się pluralizmu we wszystkich dziedzinach życia pojawia się pilna potrzeba właściwej formacji chrześcijańsko-społecznej. Ta jednak może się dokonać przez systematyczne studium oraz popularyzację katolickiej nauki społecznej. Zauważa się, że rolę popularyzatorską przejmują niewielkie pozycje książkowe, które przez całościowe i przystępne dla szerokiej grupy czytelników ujęcia cieszą się zrozumiałym zainteresowaniem. W tej konwencji napisane zostały takie książki jak: W. Piwowarskiego *ABC katolickiej nauki społecznej* (Pelplin 1993), J. Kruciny *Mysł społeczna Kościoła* (Wrocław 1993), A. Klose *Katolicka nauka społeczna w zarysie* (Tarnów 1995), W. Świątkiewicza *Zasady ładu społecznego* (Katowice 1998).

Do takich publikacji zaliczyć można również książkę ks. Stanisława Pyszka. Autor – wykładowca katolickiej nauki społecznej, filozofii społecznej i gospodarczej na Wydziale Filozoficznym Towarzystwa Jezusowego w Krakowie – opracował niniejszą pozycję na podstawie znanego już czytelnikowi polskiemu podręcznika Josepha kard. Höffnera *Chrześcijańska nauka społeczna*. Na uwagę zasługuje niekonwencjonalny sposób prezentacji tez katolickiej nauki społecznej. Autor wybrał formę pytań i odpowiedzi. Ten – wydawałoby się – szkolny styl okazał się bardzo przystępny i praktyczny. Katolicka nauka społeczna jako doktryna o typowo interdyscyplinarnym charakterze porusza wiele zagadnień i prezentuje równie wiele rozwiązań. Przedstawienie tego bogactwa na sposób krótkich pytań i trafnych odpowiedzi nie należy do łatwych zamierzeń. Ks. S. Pyszka podjął to wyzwanie, przedstawiając materiał wspomnianego już podręcznika Josepha kard. Höffnera w 262 pytaniach i odpowiedziach.

Pierwszy dział *Zagadnienie wstępne* stanowi swoistą introdukcję katolickiej nauki społecznej. Znaleźć tu można podstawowe definicje, podziały i pojęcia. Autor definiuje samą katolicką naukę społeczną, jak również podaje rozumienie podstawowych pojęć z zakresu tej doktryny. Nie pozostaje bez znaczenia dla poprawnego rozumienia dalszej części książki przyswojenie takich terminów jak: społeczna natura człowieka, społeczność i wspólnota, zasada solidarności, zasada pomocniczości, dobro wspólne, prawo naturalne, prawo pozytywne, sprawiedliwość i jej rodzaje. Podstawowe pojęcia i definicje umożliwiają poprawne rozumienie dalszych działów. W drugim dziale *Organizacja społeczeństwa* Autor najwięcej miejsca poświęca społeczności pierwotnej – rodzinie. Na przykładzie tej wspólnoty ukazuje się relacje

i związki międzyludzkich odniesień. Obok więc zagadnień typowych dla wspólnoty małżeńskiej i rodzinnej pojawiają się te, związane z organizacją małych społeczności: funkcje członków życia społecznego, cele społeczności, relacje społeczności w przypadku pluralizmu społecznego. Kolejny rozdział *Praca i zawód* w pytaniach i odpowiedziach porusza zagadnienie życia gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem człowieka jako podmiotu życia gospodarczego. Pozwala to przedstawić takie zagadnienia jak: godność pracy, humanizacja pracy, sens i zadania działalności gospodarczej, konieczność zachowania czasu wolnego i poszanowania nadprzyrodzonego charakteru niedziel i świąt. Z tym działem wiąże się kolejny *Ekonomia*. Autor, ukazując całą gamę kierunków filozoficzno-społecznych, wykazuje, w jakich warunkach i przy jakich założeniach ekonomia służy człowiekowi. Ukazanie charakterystycznego dla katolickiej nauki społecznej odchodzenia od zasad liberalnych w gospodarce i ekonomii na rzecz wprowadzania kontrolowanej gospodarki rynkowej pozwala Autorowi skupić uwagę czytelnika na roli państwa w życiu społeczeństw. Jest to przedmiot refleksji działu piątego *Państwo*. Definicja państwa, ujęcie negatywne i pozytywne instytucji państwa, historyczne koncepcje roli i kompetencji państwa oraz zagadnienie władzy, ustroju, roli państwa w życiu społecznym a także relacji Kościoła i państwa to treść przedostatniego działu.

Ostatni dział *Wspólnota narodów* porusza niezwykle aktualne zagadnienie jedności wszystkich mieszkańców ziemi. Zasada solidarności, budowana na jedności ludzkiej natury pozwala jasno ukazać nie tylko związek wszystkich ludzi, narodów i poszczególnych osób ze sobą ale także potrzebę wzajemnej troski. Wzrastające poczucie wspólnoty losu ludzi całego globu ziemskiego prowokuje do poruszania takich tematów jak: wspólnota ogólnoswiatowa, wspólnota narodów, jedność moralna, prawna, gospodarcza i duchowa ludzkości. Wyklucza to jakiegokolwiek przejawy kolonializmu, podziałów militarnych, politycznych i gospodarczych. Jest jednocześnie swoistym imperatywem dla krajów rozwiniętych, aby działały na rzecz krajów rozwijających się.

Ks. S. Pyszka podjął się trudnego zadania przedstawienia tez katolickiej nauki społecznej w formie nieco zmienionej i rzadko spotykanej. Możliwości przekazu ograniczone taką formą usprawiedliwiają wszelkie sploty i skrócone ujęcia obszernych i bogatych tez myśli społecznej Kościoła. Świadomy tego Autor odsyła Czytelnika do tekstów źródłowych i dostępnych opracowań. Temu służy zamieszczony na końcu książki spis najważniejszych dokumentów katolickiej nauki społecznej oraz wykaz lektur pomocnych do pogłębienia wiedzy z zakresu katolickiej nauki społecznej.

Ks. Ireneusz Stolarczyk